

Ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom

mr. sc. **Silvija Pretnar Abičić**

Društvo povezano sudjelujućim interesom (pridruženo društvo) je društvo u kojem drugo društvo (društvo ulagatelj) temeljem svog udjela stječe prava u kapitalu drugog poduzetnika (sudjelujući interes), čime ostvaruje značajan utjecaj, ali ne i kontrolu nad tim društvom. Ulaganje u društva povezana sudjelujućim interesom računovodstveno se evidentira primjenom metode udjela, uz određene izuzetke, a u skladu sa zahtjevima HSFI-a 2 – Konsolidirani financijski izvještaji, odnosno MRS-a 28 – Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima te je osobito potrebno voditi računa o ispravnom računovodstvenom evidentiranju na datum bilance. U članku autorica razmatra računovodstveni tretman, odnosno priznavanje i mjerenje ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom, sukladno HSFI-u 2 i MRS-u 28, osobito kada ulagatelj ujedno nije i matica nekom drugom društvu.

Društvo povezano sudjelujućim interesom (pridruženo društvo) je društvo u kojem drugo društvo (društvo ulagatelj) temeljem svog udjela stječe prava u kapitalu drugog poduzetnika (sudjelujući interes), čime ostvaruje značajan utjecaj, ali ne i kontrolu nad tim društvom. Ulaganje u društva povezana sudjelujućim interesom računovodstveno se evidentira primjenom metode udjela, uz određene izuzetke, a u skladu sa zahtjevima HSFI-a 2 – Konsolidirani financijski izvještaji, odnosno MRS-a 28 – Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima te je osobito potrebno voditi računa o ispravnom računovodstvenom evidentiranju na datum bilance. U članku autorica razmatra računovodstveni tretman, odnosno priznavanje i mjerenje ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom, sukladno HSFI-u 2 i MRS-u 28, osobito kada ulagatelj ujedno nije i matica nekom drugom društvu.

1. Uvod

1.1. Definiranje značajnog utjecaja

Društvo povezano sudjelujućim interesom (ili pridruženo društvo) može se definirati kao društvo u kojem društvo ulagatelj ima značajan utjecaj, tj. ima sudjelujući interes temeljem kojeg stječe prava u kapitalu drugih poduzetnika. **Značajan utjecaj** predstavlja moć sudjelovanja u donošenju odluka o financijskim i poslovnim politikama u društvu koje je predmetom ulaganja, ali ne i kontrolu ili zajedničku kontrolu nad tim politikama (toč. 2.26. HSFI-a 2 i toč. 3. MRS-a 28).

ističemo...

Općenito, pretpostavlja se da postoji značajan utjecaj, odnosno sudjelujući interes, ako ulagatelj u subjektu koji je predmet ulaganja, direktno ili indirektno (preko ovisnih subjekata), ostvaruje **20% ili više glasačkih prava (ali ne više od 50%)**, osim kad može jasno dokazati da to nije slučaj (toč. 2.38. HSFI-a i toč. 5. MRS-a 28).

Stoga, ako postoji manje od 20% glasačkih prava u subjektu u koji je izvršeno ulaganje, pretpostavka je da ulagatelj ne ostvaruje značajan utjecaj, osim ako se postojanje takvog utjecaja može jasno dokazati.

Značajan utjecaj može se postići vlasništvom nad dionicama, statutom ili ugovorom, a prilikom procjene postojanja značajnog utjecaja potrebno je uzeti u obzir određene faktore. Naime, u skladu sa toč. 6. MRS-a 28 i toč. 2.39. HSFI-a 2, postojanje značajnog utjecaja ulagatelja obično se dokazuje na jedan ili više načina, kao što je navedeno u nastavku:

- ulagatelj ima predstavnike u upravi ili odgovarajućem upravljačkom tijelu subjekta u koji je izvršio ulaganje;
- sudjelovanjem pri donošenju politika, uključujući i sudjelovanje u odlukama o dividendi ili drugim raspodjelama;
- značajnim transakcijama između ulagatelja i subjekta koji je predmetom ulaganja;
- međusobnom razmjenom rukovodećeg osoblja ili
- davanjem bitnih tehničkih informacija.

Također, toč. 8. MRS-a 28 navodi da je, prilikom utvrđivanja ima li subjekt značajan utjecaj, potrebno uzeti u obzir i postojanje i utjecaj potencijalnih glasačkih prava koja se mogu trenutno iskoristiti ili konvertirati. Naime, subjekt može u vlasništvu imati različite oblike financijskih instrumenata (npr. dioničke varante, opcije na kupnju dionica, dužničke ili glavničke instrumente) koji se mogu konvertirati u redovne dionice ili slične instrumente kojima može, ako se izvrše, ostvariti dodatnu glasačku moć u odlučivanju o financijskim i poslovnim politikama drugog subjekta. Međutim, potencijalna glasačka prava ne mogu se iskoristiti ako nisu konvertibilna ili ako se ne mogu iskoristiti do određenog datuma u budućnosti ili do nastanka nekog budućeg događaja. Također, kako bi ocijenio da li potencijalna glasačka prava pridonose značajnom utjecaju, subjekt će ispitati sve činjenice i okolnosti te uvjete eventualnih ugovornih sporazuma koji utječu na potencijalna prava, osim namjere uprave da ta potencijalna prava izvrši, odnosno konvertira i financijske sposobnosti za to.

Značajan utjecaj u pridruženom društvu **gubi se** kada ulagatelj izgubi moć sudjelovanja u odlukama o financijskim i poslovnim politikama tog društva, a gubitak značajnog utjecaja može se pojaviti sa ili bez promjene u apsolutnom ili relativnom udjelu u vlasništvu. Primjerice, to može biti u slučaju kada pridruženi subjekt postane predmet pod kontrolom vlade, suda, stečajnog upravitelja ili regulatora, ili je gubitak značajnog utjecaja posljedica nekog ugovornog sporazuma.

1.2. Metoda obračuna ulaganja

Ulaganje u društva povezana sudjelujućim interesom računovodstveno će se evidentirati primjenom metode udjela, uz određene izuzetke, a sukladno zahtjevima HSFI-a 2, odnosno MRS-a 28. Stoga, prilikom računovodstvenog tretmana ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom, potrebno je voditi računa o statusu ulagatelja te sukladno tome postupiti kako je navedeno u nastavku, a ovisno o sljedećim uvjetima:

Ako subjekt (ulagatelj) nije matica:

Udio u kapitalu	Vrsta utjecaja	Kategorija	Obveznici HSFI-a			Obveznici MSFI-a		
			Metoda obračuna	Početno mjerenje	Naknadno mjerenje	Metoda obračuna	Početno mjerenje	Naknadno mjerenje
20% do 50%	Značajan utjecaj, ali nema kontrole	Ulaganje u pridruženo društvo	Metoda udjela	Trošak	Metoda udjela	Metoda udjela	Trošak	Metoda udjela

Ako je subjekt (ulagatelj) matica:

Vrsta financijskih izvještaja	Kategorija	Obveznici HSFI-a			Obveznici MSFI-a		
		Metoda obračuna	Početno mjerenje	Naknadno mjerenje	Metoda obračuna	Početno mjerenje	Naknadno mjerenje
Odvojeni FI	Ulaganje u pridruženo društvo	Metoda troška	Trošak	Trošak	Metoda troška ili metoda udjela	Trošak	Po trošku ili sukladno MSFI- 9 ili metoda udjela
Konsolidirani FI	Ulaganje u pridruženo društvo	Metoda udjela	Trošak	Metoda udjela	Metoda udjela	Trošak	Metoda udjela

Dakle, kao što je navedeno, prilikom računovodstvenog ulaganja, ovisno o tome je li društvo ulagatelj obveznik primjene MSFI-a ili HSFI-a, primjenjuju se sljedeće odredbe:

- ako ulagatelj ima ulaganje u sudjelujući interes te nema ulaganja u bilo koje drugo društvo, u financijskim izvještajima vrednuje ovo ulaganje sukladno toč. 16. MRS-a 28 (odnosno toč. 52. HSFI-a 2) te primjenjuje metodu udjela, osim ako zadovoljava kriterije izuzeća iz toč.17-19. MRS-a 28 (odnosno toč. 2.81. HSFI-a 2).
- ako ulagatelj istodobno ima ulaganje u društvo A (koje je sudjelujući interes) i društvo B (koje je ovisno društvo), društvo ulagatelj ima obvezu sastavljanja nekonsolidiranih i konsolidiranih financijskih izvještaja. U tom slučaju, prema toč. 44. MRS- a 28, udjeli u pridruženom subjektu iskazuju se u nekonsolidiranim financijskim izvještajima subjekta sukladno točki 10. MRS-a 27 – Nekonsolidirani financijski izvještaji, te je subjekt dužan ulaganja u ovisne subjekte, zajedničke pothvate i pridružene subjekte u nekonsolidiranim financijskim izvještajima obračunati:
 - po trošku nabave ili
 - u skladu s MSFI-jem 9 ili
 - primjenom metode udjela iz MRS-a 28.

Međutim, obveznici primjene HSFI-a, u odvojenim (nekonsolidiranim FI) sva ulaganja će mjeriti po metodi troška ulaganja (toč. 2.51. HSFI-a 2).

2. Računovodstveno iskazivanje ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom

U nastavku se navode osnovna obilježja ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom primjenom metode udjela.

2.1. Definiranje metode udjela

Od trenutka postojanja značajnog utjecaja sve do gubitka značajnog utjecaja u subjektu koji je predmetom ulaganja, ulagatelj svoj udio u društvu povezanom sudjelujućim interesom mora obračunavati primjenom metode udjela, osim kada to ulaganje zadovoljava uvjete za izuzeće od primjene metode, sukladno toč. 17. – 19. MRS-a 28 i toč. 2.81. HSFI-a 2.

Metoda udjela je računovodstvena metoda kojom se ulaganje, tj. udjel u društvu povezanom sudjelujućim interesom početno priznaje po trošku nabave, a zatim se njegova knjigovodstvena vrijednost usklađuje (uvećava ili umanjuje) kako bi se priznao udio ulagatelja u dobiti ili gubitku subjekta u koji je izvršeno ulaganje nakon datuma stjecanja, tj. kako bi se priznale promjene udjela ulagatelja u neto imovini subjekta koji je predmet ulaganja (toč. 2.16. i 2.82. HSFI-a 2 i toč. 3. i 10. MRS-a 28). Na taj način, ulagatelj priznaje svoj **udio u dobiti ili gubitku subjekta** u kojeg je izvršio ulaganje te ga iskazuje unutar svog računa dobiti i gubitka, pri čemu će se povećanje ulaganja zbog ostvarenog dobitka društva povezanog sudjelujućim interesom evidentirati kao prihod ulagatelja, a smanjenje ulaganja zbog ostvarenog gubitka društva povezanog sudjelujućim interesom iskazati će se kao rashod ulagatelja. Također, knjigovodstvenu vrijednost ulaganja potrebno je uskladiti i zbog promjena proporcionalnog udjela ulagatelja u subjektu u koji je izvršeno ulaganje, proizašlih iz promjena **ostale sveobuhvatne dobiti** društva povezanog sudjelujućim interesom, odnosno proizašlih iz promjene kapitala toga poduzetnika koje nisu bile uključene u dobit ili gubitak. Takve promjene, primjerice, uključuju i one koje su proizašle iz revalorizacije nekretnina, postrojenja i opreme i tečajnih razlika iz usklađivanja razlika proizašlih iz poslovnih spajanja. Prema tome, udio ulagatelja u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva priznaje se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti ulagatelja. Stoga, ako je pridruženo društvo u svojoj bilanci iskazalo revalorizacijske rezerve (ostalu sveobuhvatnu dobit) s osnove revalorizacije nekretnina, postrojenja i opreme, ulagatelj će u svojim financijskim izvještajima priznati odgovarajući udio te ga iskazati u okviru pozicije ostale sveobuhvatne dobiti. Pri tome, ulagatelj će kao osnovicu za izračun svog udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva koristiti iznos revalorizacijskog povećanja priznatog u financijskim izvještajima pridruženog društva, nakon obračuna odgođenih poreza. Dakle, radi se o udjelu u neto ostalom sveobuhvatnom dobitku. Nadalje, iznosi koje je pridruženo društvo **isplatilo ulagatelju** (npr. dividende) smanjuju knjigovodstvenu vrijednost ulaganja.

Uzimajući u obzir navedeno, primjenom metode udjela, **knjigovodstvena vrijednost ulaganja** u pridružena društva utvrđuje se na sljedeći način:

1.	Trošak stjecanja udjela/dionica
2.	+ Udjel u dobiti pridruženog društva
3.	+/- Udjel u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva
4.	- Isplaćene dividende
5.	- Udjel u gubitku pridruženog društva
	Knjigovodstvena vrijednost ulaganja u pridruženo društvo (1+2+/-3-4-5)

U slučaju da postoje potencijalna glasačka prava (ili drugi derivativi koji sadrže potencijalna prava glasa), ulagateljev udio u dobiti ili gubitku društva povezanog sudjelujućim interesom utvrđuje se isključivo na temelju postojećih vlasničkih udjela, što znači da ne odražava moguće iskorištavanje ili konverziju potencijalnih prava glasa i drugih derivatnih instrumenata. Međutim, sukladno toč. 13. MRS-a 28, u nekim okolnostima ulagatelj ima postojeće vlasništvo kao rezultat transakcije koja mu daje trenutni pristup prinosima povezanim s vlasničkim udjelom. U takvim okolnostima, udio koji se dodjeljuje ulagatelju utvrđuje se uzimajući u obzir eventualno iskorištenje tih potencijalnih glasačkih prava (i drugih derivatnih instrumenata) koji trenutno subjektu omogućavaju pristup prinosima.

U primjeni metode udjela potrebno je koristiti najnovije dostupne financijske izvještaje pridruženog subjekta (toč. 33. MRS-a 28). Ako se izvještaji pridruženog subjekta sastavljaju na datum koji je različit od datuma financijskih izvještaja ulagatelja, pridruženo društvo mora pripremiti izvještaje s istim datumom kao i ulagatelj, osim ako to nije izvedivo. Ako se datum izvještaja razlikuje od datuma kojeg koristi ulagatelj, potrebno je za značajne transakcije ili događaje izvršiti usklade u razdoblju između toga datuma i datuma financijskih izvještaja ulagatelja. Razlika između datuma financijskih izvještaja ulagatelja i pridruženog društva ne smije biti veća od tri mjeseca, a duljina izvještajnog razdoblja, kao i eventualne razlike između datuma financijskih izvještaja trebaju biti isti iz razdoblja u razdoblje (toč. 34. MRS-a 28).

Nadalje, s računovodstvenog aspekta, ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom klasificiraju se uobičajeno kao dugotrajna financijska imovina, osim u slučaju kada je ulaganje, ili dio ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom razvrstan u portfelj namijenjen prodaji, sukladno MSFI-u 5 - Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja (odnosno HSFI-u 8 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja) te stoga iskazan kao stavka kratkotrajne imovine.

U GFI-u, ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom potrebno je prikazati na zasebnoj poziciji bilance pod nazivom Ulaganje u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom (AOP 024 ili AOP 057), dok će se u računu dobiti i gubitka dobiti (prihodi), odnosno gubici od ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom dobiveni primjenom metode udjela iskazati na zasebnoj poziciji pod nazivom Udio u dobiti od društava povezanih sudjelujućim interesom (AOP 175), odnosno Udio u gubitku od društava povezanih sudjelujućim interesom (AOP 177).

Osim toga, u GFI bilanci potrebno je na zasebnim pozicijama iskazati stanja pojedinih potraživanja i obveza koja su nastala s društvima povezanim sudjelujućim interesom, kao što su potraživanja s osnove prodaje roba i usluga, potraživanja za dane zajmove, obveze s osnove isporuke roba i usluga, obveze za zajmove, i sl., dok u GFI računu dobiti i gubitka, osim prethodno navedenoga, nije potrebno

Objavite financijske izvještaje u RiPup-u

Cijena: **980⁰⁰ kn** + PDV
T: **01 / 49 21 737**

zasebno iskazivanje transakcija s društvima povezanim sudjelujućim interesom.

2.2. Izuzeća od primjene metode udjela

Metodu udjela primijeniti će subjekt koji ima značajan utjecaj u subjektu koji je predmetom ulaganja, osim onih udjela koji zadovoljavaju zahtjeve za primjenu izuzeća. U skladu s toč. 17. MRS-a 28, ulagatelj **ne mora** primjenjivati metodu udjela na svoje ulaganje u pridruženo društvo, ako je ulagatelj ujedno i matrica koja je izuzeta od obveze sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja (prema toč. 4.a) MSFI-a 10 – Konsolidirani financijski izvještaji) ili u sljedećim slučajevima, pri čemu moraju biti zadovoljeni svi uvjeti navedeni u nastavku:

- ulagatelj je ovisno društvo koje je u potpunom ili djelomičnom vlasništvu nekog drugog subjekta i svih njegovih drugih vlasnika, što uključuje one koji inače nemaju pravo glasa, koji su obaviješteni da subjekt neće primijeniti metodu udjela i tome se ne protive;
- ulagatelj je dužničkim ili vlasničkim instrumentima se ne trguje na javnom tržištu (nacionalnoj ili inozemnoj burzi ili izvanburzovnom tržištu, uključujući lokalna i regionalna tržišta);
- ulagatelj nije podnio niti je u postupku podnošenja svojih financijskih izvještaja regulatornoj agenciji radi izdavanja bilo koje klase instrumenata na javnom tržištu i
- krajnja ili posredna matrica ulagatelja izrađuje konsolidirane financijske izvještaje koji su dostupni javnosti i sukladni su MSFI-ima i u kojima su ovisna društva konsolidirana ili mjerena po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka u skladu s MSFI-em 10.

Na sličan način, izuzeća su navedena i u toč. 2.81. HSF-a 2, u kojoj je navedeno da ulagatelj ne mora ulaganje u društva povezana sudjelujućim interesom mjeriti primjenom metode udjela, i to:

- kada je ulaganje razvrstano kao imovina namijenjena prodaji ili
- kada se primjenjuje izuzeće iz točki 2.48. – 2.49. HSF-a 2 koje dozvoljava matičnom društvu koje ima udjel u ovisnom društvu da ne sastavlja konsolidirane financijske izvještaje.

2.2.1. Razvrstavanje u portfelj namijenjen prodaji

Kao što je prethodno spomenuto, ako je ulaganje razvrstano kao imovina namijenjena prodaji, ne primjenjuje se metoda udjela. Stoga, kada ulagatelj u pridruženi subjekt ima namjeru prodaje udjela u pridruženom subjektu, te ako su zadovoljeni zahtjevi za razvrstavanje u portfelj namijenjen prodaji (imovina mora biti raspoloživa za trenutnu prodaju u postojećem stanju, podložna uvjetima koji su česti i uobičajeni za prodaju takve imovine i prodaja mora biti vrlo vjerojatna), subjekt će za taj udio ili dio udjela u pridruženom društvu primijeniti MSFI 5, odnosno HSF 8. U tom slučaju potrebno je izvršiti reklasifikaciju udjela namijenjenih prodaji i priznati ih kao kratkotrajnu imovinu te mjeriti te udjele po nižoj vrijednosti između knjigovodstvene vrijednosti i fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje. Dakle, na reklasificirani udjel se ne primjenjuje metoda udjela.

Međutim, u skladu s toč. 20. MRS-a 28, na svaki zadržani udio u pridruženom društvu koji nije klasificiran kao namijenjen prodaji, potrebno je i dalje primjenjivati metodu udjela sve do trenutka otuđenja onog dijela koji je razvrstan u portfelj namijenjen prodaji. Nakon otuđenja, ulagatelj mora svaki zadržani udjel u pridruženom društvu priznati sukladno MSFI-u 9 - Financijski instrumenti, osim ako preostali udjel nakon otuđenja i dalje ostaje pridruženo društvo. U tom slučaju, na zadržani udjel se primjenjuje metoda udjela.

U slučaju da prethodno klasificiran udjel u portfelj namijenjen prodaji više ne zadovoljava zahtjeve za tu klasifikaciju, potrebno je retroaktivno primijeniti metodu udjela od datuma na koji je udjel bio klasificiran kao namijenjen prodaji (toč. 21. MRS-a 28). Sukladno tome, potrebno je mijenjati i financijske izvještaje razdoblja od razvrstavanja u portfelj namijenjen prodaji.

Nadalje, ulagatelj ne mora primjenjivati metodu udjela u slučaju kada udjel u pridruženom društvu drži posredstvom organizacija poduzetničkog kapitala, uzajamnog fonda, investicijskog uzajamnog fonda na udjele, fonda osiguranja vezanih za udjele investicijskih fondova ili se udjel drži putem takvih subjekata. U spomenutim slučajevima ulagatelj može taj dio udjela u pridruženim društvima, umjesto po metodi udjela, mjeriti po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak u skladu s MSFI-om 9, a metodu udjela primijeniti će na preostali dio svog udjela u pridruženom društvu kojeg ne drži putem takvih organizacija.

2.3. Priznavanje udjela u gubitku pridruženog društva

U slučaju da je ulagateljjev udio u gubitku pridruženog društva **jednak ili prelazi knjigovodstveni iznos ulaganja, ulagatelj prestaje priznavati** svoj udjel u budućim gubicima (toč. 38. MRS-a 28 i toč. 2.84. HSF-a 2). Udjel u pridruženom društvu je knjigovodstvena vrijednost ulaganja u to društvo utvrđena metodom udjela, zajedno s eventualnim dugoročnim udjelima koji sačinjavaju dio subjektovog neto ulaganja u pridruženi subjekt. Primjerice, povećanje udjela subjekta u pridruženom društvu proizlazi i iz stavki za koje namira nije planirana niti je vjerojatna u doglednoj budućnosti. Te stavke mogu se odnositi na povlaštene dionice, dugoročna potraživanja, dugoročne zajmove, ali ne mogu obuhvatiti potraživanja od kupaca, obveze prema dobavljačima ili bilo koje dugoročno potraživanje za koje postoji odgovarajući kolateral, kao što su osigurani krediti. Gubici priznati primjenom metode udjela, a čiji iznosi su veći od vrijednosti ulaganja subjekta u redovne dionice, primjenjuju se na druge komponente ulagateljjevog udjela u pridruženom društvu obrnutim redoslijedom (tj. prema redoslijedu naplate u likvidaciji).

Nadalje, prema toč. 39. MRS-a 28 i toč. 2.85. HSF-a 2, nakon što je udjel ulagatelja u pridruženom društvu sveden na nulu, dodatni gubici se iskazuju i priznaje se obveza samo do visine ulagateljeve zakonske ili izvedene obveze plaćanja u ime pridruženog društva. S obzirom da vrijednost ulaganja ne može imati negativni (potražni saldo), iznos gubitka iznad vrijednosti ulaganja, odnosno nepriznati gubici priznati će se u vanbilančnoj evidenciji. Kada pridruženo društvo u sljedećim razdobljima iskaže dobit u poslovanju, ulagatelj će svoj udjel u dobiti početi iskazivati tek nakon što pokrije gubitak, odnosno nakon što njegov udjel u dobiti bude jednak udjelu u nepriznatim gubicima.

2.4. Gubici zbog smanjenja vrijednosti ulaganja

Kao što je ranije navedeno, primjenom metode udjela ulagatelj vrši priznavanje razmjernog udjela u gubitku pridruženog društva na teret ulaganja (do iznosa ulaganja) ili u vanbilančnoj evidenciji, ako je gubitak ostvaren iznad iznosa ulaganja.

Međutim, osim tih gubitaka, ulagatelj može imati i gubitke nastale smanjenjem vrijednosti ulaganja koje priznaje sukladno MRS-u 36 – Umanjenje imovine, a nakon razmatranja zahtjeva MSFI-a 9. Dakle, u skladu s toč. 40. MRS-a 28, potrebno je procijeniti da li postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti ulaganja temeljem događaja nastalih nakon početnog priznavanja koji utječu na procijenjene

buduće novčane tokove financijske imovine i koji mogu biti pouzdano utvrđeni. Objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti neto ulaganja uključuju, primjerice: uočene značajne financijske poteškoće pridruženog subjekta; povreda ugovora, kao što su neispunjenje obaveza ili kršenja odredaba o plaćanju pridruženog subjekta; vjerojatnost da će pridruženi subjekt pokrenuti stečajni postupak ili drugi oblik financijske reorganizacije; nestanak aktivnoga tržišta za neto ulaganja zbog financijskih poteškoća pridruženog subjekta; promjene s negativnim učinkom koje su se pojavile u tehnološkom, tržišnom, gospodarskom ili pravnom okruženju u kojemu posluju pridruženi subjekt, itd. Nadalje, nakon primjene metode udjela, kako bi ulagatelj utvrdio moguću potrebu za priznavanjem dodatnih gubitaka zbog smanjenja vrijednosti svog neto ulaganja u pridruženo društvo, mora razmotriti zahtjeve MSFI-a 9. Također, MSFI 9 primjenjuje se i kako bi ulagatelj utvrdio da li je potrebno priznati dodatne gubitke zbog smanjene vrijednosti njegovog udjela u pridruženom društvu, a koji nisu dio njegovog neto ulaganja te iznos tih gubitaka.

Vrši se usporedba knjigovodstvene vrijednosti udjela s njegovim nadoknadivim iznosom (viši iznos između uporabne vrijednosti i fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje) uvijek kada primjena MSFI-a 9 ukazuje na moguće umanjenje vrijednosti ulaganja. Iznos gubitka potrebno je priznati kada je nadoknadivi iznos manji od knjigovodstvene vrijednosti ulaganja, a gubitak se ne raspoređuje ni na koju imovinu koja je dio knjigovodstvene vrijednosti ulaganja u pridruženo društvo.

Međutim, ukoliko se naknadnim procjenama utvrdi da se u sljedećim razdobljima nadoknadivi iznos udjela povećao, moguće je priznati poništenje gubitka s osnove prethodno knjiženog vrijednosnog usklađenja, tj. umanjenja vrijednosti sukladno MRS-u 36. Ukidanje gubitka i povećanje knjigovodstvene vrijednosti priznati će se do visine iskazane knjigovodstvene vrijednosti koja bi se odredila da nije bio priznat gubitak.

Ulagatelj će za potrebe utvrđivanja nadoknadbive vrijednosti procijeniti vrijednost u upotrebi na sljedeći način:

- procjenom vlastitog udjela u sadašnjoj vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova koji se očekuju kod pridruženog društva, uključujući novčane tokove iz poslovanja pridruženog društva i prihoda od konačnog otuđenja ulaganja ili
- procjenom sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova koji se očekuju primitkom dividende na ulaganje i od konačnog otuđenja ulaganja.

Za svako ulaganje u pridruženo društvo potrebno je procijeniti nadoknadivi iznos ulaganja za svaki subjekt, osim za ona pridružena društva koja ne ostvaruju novčane priljeve od stalne upotrebe i koji bi većim dijelom bili neovisni od ostale imovine društva.

2.5. Promjene vlasničkog udjela i prestanak primjene metode udjela

U slučaju promjene vlasničkog udjela, kada se vlasnički udjel ulagatelja u pridruženom društvu smanji, ali se ulaganje i dalje klasificira kao pridruženo društvo (jer se nakon smanjenja zadržava udjel veći od 20% i značajan utjecaj), potrebno je nastaviti s primjenom metode udjela (toč. 25. MRS-a 28). Međutim, s osnove smanjenja vlasničkog udjela, ulagatelj je u tom slučaju dužan u račun dobiti i gubitka reklasificirati onaj dio dobiti i gubitka koji je prethodno povezane imovine ili obaveze i inače zahtijevalo da se takav dobit ili gubitak prenese u račun dobiti i gubitka.

Prema tome, s primjenom metode udjela ulagatelj je dužan prestati od datuma na koji njegovo ulaganje prestaje biti pridruženi su-

bjekt. To će biti u trenutku kada ulagatelj izgubi značajan utjecaj u pridruženom društvu, koji se očituje gubitkom moći sudjelovanja u odlukama o financijskim i poslovnim politikama tog društva. Gubitak značajnog utjecaja može se pojaviti sa ili bez promjene u apsolutnoj ili relativnoj razini vlasništva (primjerice, subjekt padne pod kontrolu vlade, suda, administratora ili drugog regulatora, ili kao rezultat ugovorne odredbe).

U skladu sa toč. 22. MRS-a 28 i toč. 2.91. HSFI-2, **postupci prilikom prestanka primjene metode udjela** su kako slijedi:

- ako dođe do porasta ulaganja čime ulagatelj **stječe kontrolu** → ulaganje postaje ovisni subjekt, a ulagatelj postaje matica te je ulagatelj udjel dužan obračunavati sukladno MSFI-u 3 – Poslovna spajanja i MSFI-10 – Konsolidirani financijski izvještaji;
- ako se ulaganje u udjele pridruženog društva smanji te **ulagatelj više nema značajan utjecaj**, tj. preostali zadržani udjel u subjektu postaje financijska imovina (udjel manji od 20%) → subjekt mora taj zadržani udjel mjeriti po fer vrijednosti. Fer vrijednost zadržanog udjela u tom će se slučaju utvrditi u visini njegove fer vrijednosti pri inicijalnom knjiženju kao financijske imovine sukladno MSFI-u 9. U dobit ili gubitak potrebno je uračunati svaku razliku između:
 - fer vrijednosti eventualno zadržanog udjela i prihoda ostvarenih otuđenjem dijela udjela u pridruženom subjektu i
 - knjigovodstvene vrijednosti udjela na datum na koji je prestao primjenjivati metodu udjela.
- svi iznosi koje je ulagatelj prethodno iskazao u **ostaloj sveobuhvatnoj dobiti** u vezi s tim ulaganjem u pridruženo društvo, trebaju se obračunati po istoj osnovi koja bi vrijedila da je subjekt koji je predmetom ulaganja izravno otuđio povezanu imovinu ili povezane obaveze.

Dakle, ako bi se dobit ili gubitak koji je subjekt u kojeg je izvršeno ulaganje prethodno iskazao u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, a u trenutku otuđenja povezanog sredstva ili obaveze reklasificirao u račun dobiti i gubitka, ulagatelj će dobit ili gubitak također prenijeti kao reklasifikacijsku uskladu s vlasničke glavnice u račun dobiti i gubitka kad prestane primjenjivati metodu udjela.

Primjerice:

- ako pridruženo društvo ima kumulativne tečajne razlike od inozemnog poslovanja iskazane u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i subjekt prestane s primjenom metode udjela, potrebno je prenijeti u račun dobiti i gubitka onaj dobit ili gubitak koji je temeljem inozemnog poslovanja ulagatelj prethodno iskazao u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti;
- revalorizacijska rezerva s osnove revalorizacije zemljišta prenosi se na zadržanu dobit;
- tretman realizacije rezerve fer vrijednosti s osnove financijske imovine ovisi o tome da li je ulagatelj obveznik primjene MSFI-a ili HSFI-a te vrijedi sljedeće:
 - obveznici HSFI-a: kumulativni dobiti ili gubici s osnove promjene fer vrijednosti koji su iskazani kroz rezervu fer vrijednosti će se prilikom otuđenja financijske imovine reklasificirati u račun dobiti i gubitka;
 - obveznici MSFI-a: kumulativni dobiti ili gubici s osnove promjene fer vrijednosti koji su iskazani kroz OSD se neće reklasificirati u račun dobiti i gubitka, već prilikom otuđenja financijske imovine ostaju iskazani unutar OSD, odnosno mogu se prenijeti unutar kapitala (primjerice na zadržanu dobit);

S obzirom da se MRS 28 primjenjuje i na zajedničke pothvate (zajednički posao u kojem strane koje imaju zajedničku kontrolu nad poslom imaju prava na neto imovinu iz predmetnog posla), ako udjel u zajedničkom pothvatu postane ulaganje u pridruženo društvo, i obrnuto, nastavlja se sa primjenom metode udjela i zadržani udjel nije potrebno ponovno mjeriti.

2.6. Ulaganja u pridružena društva u odvojenim i konsolidiranim financijskim izvještajima

U skladu sa toč. 4. MRS-a 27 – Nekonsolidirani financijski izvještaji, odvojeni financijski izvještaji su izvještaji koje prezentira subjekt, u kojim subjekt može izabrati sukladno odredbama MRS-a 27, da iskaže svoja ulaganja u ovisne subjekte, zajedničke poduhvate ili pridružene subjekte ili po trošku, u skladu s MSFI-em 9 ili primjenom metode udjela. Međutim, toč. 2.17. HSFI-a 2, navodi da su odvojeni financijski izvještaji oni izvještaji koje prezentira matica (društvo koje ima kontrolu u ovisnom subjektu) ili ulagatelj koji ima zajedničku kontrolu ili zajednički utjecaj u subjektu koji je predmetom ulaganja u kojima su ulaganja iskazana na osnovi udjela u kapitalu, a ne na osnovi neto imovine i objavljenog rezultata poduzetnika koji je predmet ulaganja.

MJERENJE U ODVOJENIM FINACIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

- a) Kad se sastavljaju odvojeni financijski izvještaji **matičnog društva** koje ima ulaganja u ovisna društva, zajednički kontrolirane poduzetnike i društva povezana sudjelujućim interesom (koja nisu razvrstana kao ulaganja namijenjena prodaji ili uključena u grupu za prodaju koja je razvrstana kao namijenjena prodaji) ulaganja će se za obveznike HSFI-a obračunavati po metodi troška ulaganja (toč. 2.51. HSFI-a 2), dok obveznici MSFI mogu ulaganja iskazati po trošku, ili sukladno MSFI-u 9, ili primjenom metode udjela (toč. 10. MRS-a 27).

Subjekt priznaje dividende od ovisnog subjekta, zajedničkog poduhvata ili pridruženog subjekta u svojim odvojenim financijskim izvještajima kad se utvrdi njegovo pravo da primi dividendu. Dividenda se priznaje u dobit ili gubitak, osim kada subjekt izabere primjenu metode udjela, u kom slučaju se dividenda priznaje kao umanjenje knjigovodstvene vrijednosti ulaganja.

Kada je ulagatelj u pridruženo društvo ujedno i matica, prikazati će i odvojene i konsolidirane financijske izvještaje.

- b) Kad se sastavljaju financijski izvještaji ulagatelja u društva povezana sudjelujućim interesom i u zajednički kontrolirane poduzetnike, a kad **ulagatelj nije istodobno i matično društvo** ovisnom društvu te ne sastavlja konsolidirane financijske izvještaje, ova ulaganja (koja nisu razvrstana kao ulaganja namijenjena prodaji ili uključena u grupu za prodaju koja je razvrstana kao namijenjena prodaji) obračunavat će se po metodi udjela (toč. 2.52. HSFI-a 2 i toč. 6. MRS-a 27).

MJERENJE U KONSOLIDIRANIM FINACIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

U konsolidiranim financijskim izvještajima, u skladu sa toč. 2.81 HSFI-a 2, mjerenje ulaganja u društva povezana sudjelujućim interesom vrši se primjenom metode udjela, osim:

- a) kada je ulaganje razvrstano kao imovina namijenjena prodaji ili
b) kada se primjenjuje izuzeće iz točki 2.48. – 2.49. koje dozvoljava matičnom društvu koje ima udjel u ovisnom društvu da ne sastavlja konsolidirane financijske izvještaje.

Isti zahtjevi primjenjuju se i za obveznike MSFI-a.

2.7. Objave u bilješkama uz financijske izvještaje

Za ulagatelje koji imaju udjele u pridruženim društvima vrijede odredbe MSFI-a 12 – Objavljanje udjela u drugim subjektima koji propisuju objavu informacija koje korisnicima financijskih izvještaja omogućuju odrediti: a) prirodu udjela u drugim subjektima i s njima povezane rizike i b) učinke takvih udjela na financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove ulagatelja. Potrebno je objaviti informacije o značajnim prosudbama i pretpostavkama koje se koriste pri utvrđivanju značajnog utjecaja u drugom društvu. Nadalje, potrebno je objaviti informacije koje omogućuju korisnicima procijeniti prirodu, opseg i financijske učinke udjela u pridruženim društvima, uključujući prirodu i učinke ugovornih odnosa s drugim ulagateljima sa značajnim utjecajem nad pridruženim društvima, kao i prirodu i promjenu rizika povezanih sa udjelom u pridruženom društvu. Detaljnije o potrebnim objavama vidjeti u toč. 20.-23. MSFI-a 12, odnosno u odredbama HSFI-a 2, pri tome vodeći računa da ove objave vrijede za srednje poduzetnike, budući da mikro i mali poduzetnici za izvještajna razdoblja koja počinju 1. siječnja 2021. godine ili kasnije nemaju obvezu objave informacija iz hsfi-a 2, osim ako su obveznici konsolidacije.

3. Formiranje posebnih rezervi sukladno odredbama Zakona o računovodstvu

U slučaju da društvo ima iskazane neotpisane troškove razvoja u aktivi bilance i **dobit koja se može pripisati sudjelujućim interesima i koja je iskazana u računu dobiti i gubitka**, mora voditi računa o određenim zakonskim propisima koji uređuju formiranje ostalih rezervi iz dobiti društva. Naime, ostale rezerve formiraju se sukladno odredbama Zakona o trgovačkim društvima¹, ali je potrebno voditi računa i o odredbama Zakona o računovodstvu².

U tom kontekstu, u skladu sa odredbama čl. 19. st. 14. ZOR-a, društvo koje na datum bilance ima dobit koja je raspoloživa za podjelu članovima društva sukladno ZTD-u (bez obzira radi li se od d.o.o., d.d. ili j.d.o.o.), mora najprije tu dobit upotrijebiti za unos u ostale rezerve iz dobiti za pokrivanje:

- 1) neotpisanih troškova razvoja iskazanih u aktivi i
- 2) dobiti koja se može pripisati sudjelujućim interesima i koja je iskazana u računu dobiti i gubitka, u iznosu koji nije primljen niti se njegova isplata može zahtijevati

ako standardi financijskog izvještavanja dopuštaju ili zahtijevaju navedeni način iskazivanja troškova razvoja, odnosno dobiti od sudjelujućih interesa.

Odluku o upotrebi dobiti nakon usvajanja godišnjih financijskih izvještaja donosi skupština (članovi) društva. Pri tome, prilikom formiranja ostalih rezervi potrebno je voditi računa o čl. 220. -222.a ZTD-a (ako se radi o d.d.-u), s obzirom da propisuju redoslijed upotrebe neto dobiti, dok kod d.o.o. i j.d.o.o. se ostale rezerve formiraju i koriste sukladno odluci članova (skupštine) društva, ako nisu korištene u svrhe rezervi za otkupljene vlastite udjele i ako se društvenim ugovorom ne odredi drugačije. Drugim riječima, dobit se najprije mora iskoristiti za pokrivanje prenesenog gubitka (ako postoji), zatim za druga izdvajanja dobiti prema ZTD-u i statutu/društvenom ugovoru (u zakonske rezerve, rezerve za otkupljene vlastite dionice/udjele, statutarne rezerve). Nakon toga, dobit se unosi u rezerve za pokrivanje neotpisanih troškova razvoja iskazanih u aktivi i dobiti koja se može

1 Zakon o trgovačkim društvima; Nar. nov., br. 111/93-18/23; nadalje ZTD

2 Zakon o računovodstvu; Nar. nov., br. 78/15-114/22; nadalje ZOR

pisipisati sudjelujućim interesima, a preostala dobit raspoloživa je za podjelu članovima društva.

U slučaju da društvo ostvari gubitak ili ako nema dobiti koja je raspoloživa za slobodnu podjelu, nema obveze primjene odredbi čl. 19. st. 14. ZOR-a.

Ostale rezerve mogu se koristiti samo u one svrhe za koje su i formirane. Drugim riječima, istovremeno s amortizacijom ili vrijednosnim usklađenjem kapitaliziranih izdataka za razvoj priznatih kao nematerijalna imovina, isplatom dobiti od sudjelujućih interesa ili prodajom udjela u društvu povezanom sudjelujućim interesom, potrebno je ukinuti prethodno formirane ostale rezerve u odgovarajućem iznosu. Ukidanje tih rezervi provodi se na teret konta ostalih rezervi koje su formirane te u korist konta zadržane dobiti.

FORMIRANJE OSTALIH REZERVU U 2023. GODINI

Društvo X d.o.o. je tijekom 2022. godine steklo 40% udjela u društvu Y d.o.o. Na dan 01.01.2023. godine društvo X d.o.o. ima početno stanje ulaganja na kontu 0632 – Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom u iznosu od 12.741,39 EUR (96.000 HRK preračunato u EUR primjenom fiksnog tečaja konverzije 1 EUR = 7,53450 HRK), od čega se iznos od 10.000,00 EUR odnosi na trošak stjecanja udjela, a iznos od 2.741,39 EUR je pripadajući dio dobiti društva Y d.o.o. ostvaren za 2022. godinu, a koja pripada društvu X d.o.o. (40% od neto dobiti društva Y d.o.o. ostvarene za 2022. godinu u iznosu od 6.853,48 EUR, odnosno 51.638 kn).

Skupština društva X d.o.o. u ožujku 2023. godine donosi odluku o usvajanju financijskih izvještaja za 2022. godinu te donosi odluku o upotrebi dobiti. Ukupna dobit društva X d.o.o. za 2022. godinu je 150.000 kn (19.908,42 EUR) te se raspoređuje na sljedeći način:

- 1) za pokriće prenesenog gubitka u iznosu od 13.272,28 EUR (100.000 kn);
- 2) s obzirom da društvo nema obvezu izdvajanja u zakonske rezerve, nema otkupljene vlastite dionice te nema obvezu formiranja statutarnih rezervi, u ostale rezerve se unosi iznos od 2.741,39 EUR (20.655 kn) dobiti od ulaganja u sudjelujuće interese
- 3) preostali iznos od 3.894,75 EUR (29.345 kn) se prenosi u zadržanu dobit (ova dobit se može, po naknadnoj odluci skupštine, isplatiti vlasnicima).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Početno stanje 1.1.2023. godine (konverzija iz HRK u EUR)			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	12.741,39	0632	
2.	Raspored dobiti u 2023. godini temeljem odluke Skupštine – ožujak 2023. godine			
	Dobit poslovne godine	19.908,42	950	
	Preneseni gubitak	13.272,28		945
	Ostale rezerve iz dobiti	2.741,39		929
	Zadržana dobit	3.894,75		940

4. Primjeri primjene metode udjela za ulaganja u pridružena društva

Primjer 1. Iskazivanje udjela u dobiti pridruženog društva i formiranje ostalih rezervi

Transakcije tijekom 2023. godine:

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) stječe tijekom 2023. godine 1.250 dionica društva A d.d. (ukupno je emitirano 5.000 redovnih dionica). Prema tome, ulagatelj X d.o.o. je stekao 25% vlasništva u temeljnom kapitalu društva A d.d. Društvo X d.o.o. nema ovisna društva. Uvjeti za primjenu metode udjela su zadovoljeni.

Tržišna cijena dionica u trenutku stjecanja iznosi 10 EUR po dionici. Plaćena je brokerska provizija u iznosu od 500 EUR. Ukupni troškovi stjecanja udjela u društvu A d.d. iznose 13.000 EUR (1.250 dionica*10 EUR + 500 EUR). Troškovi stjecanja su plaćeni.

Neto dobit društva A d.d. za 2023. godinu ostvarena je u iznosu od 90.000 EUR. Društvo X d.o.o. priznaje razmjerni udio u neto dobiti (25%*90.000 EUR = 22.500 EUR).

Vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u A d.d. na 31.12.2023. godine je kako slijedi:

Opis	Iznos u EUR
1. Trošak ulaganja	13.000
2. Udio u neto dobiti društva A d.d.	22.500
3. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja u društvo A d.d. (1+2)	35.500

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Kupnja dionica			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	13.000,00	0630	
	Obveze za ostale financijske obveze (s osnovne kupnje dionica + brokerska provizija)	13.000,00		2540
1a.	Plaćanje obveza			
	Žiro račun	13.000,00		100
	Obveze za ostale financijske obveze (s osnovne kupnje dionica + brokerska provizija)	13.000,00	2540	
2.	Priznavanje udjela u dobiti pridruženog društva			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	22.500,00	0630	
	Prihodi od učešća u dobiti od ulaganja u dionice društava povezanih sudjelujućim interesom	22.500,00		7715

S poreznog aspekta, u skladu sa odredbama čl. 6. st. 1. Zakona o porezu na dobit³, ulagatelj će prilikom utvrđivanja poreza na dobit poreznu osnovicu umanjiti za prihode evidentirane s osnove udjela u dobiti u iznosu od 22.500 EUR, na način da iznos prihoda iskaže kao usklađujuću stavku na red. br. 27. Obrasca PD.

Transakcije tijekom 2024. godine:

Uvažavajući odredbe o obvezi formiranja ostalih rezervi, sukladno odredbama ZOR-a, u slučaju da društvo ima raspoloživu dobit, te je u financijskim izvještajima za 2023. godinu iskazalo udio u dobiti društva povezanog sudjelujućim interesom koja nije primljena niti se isplata može zahtijevati (knjiženo kao financijski prihod i povećanje ulaganja u udjele društva), mora za taj iznos formirati ostale rezerve.

³ Zakon o porezu na dobit; Nar. nov., br. 177/04-114/22; nadalje Zakon o PD

Objavite svoje financijske izvještaje u RiPup-u

Cijena: 980⁰⁰ kn + PDV

T: 01 / 49 21 737

Računovodstvo

RAČUNOVODSTVO I POREZI u praksi

Skupština društva X d.o.o. u ožujku 2024. godine donosi odluku o usvajanju financijskih izvještaja za 2023. godinu te donosi odluku o upotrebi dobiti. Ukupna dobit društva X d.o.o. za 2023. godinu iznosi 45.000 EUR te se raspoređuje na sljedeći način:

- za pokriće prenesenog gubitka u iznosu od 15.000 EUR
- s obzirom da društvo nema obvezu izdvajanja u zakonske rezerve, nema otkupljene vlastite dionice te nema obvezu formiranja statutarne rezervi, u ostale rezerve se unosi iznos od 22.500 EUR dobiti od ulaganja u sudjelujuće interese
- preostali iznos od 7.500 EUR se prenosi u zadržanu dobit (ova dobit se može, po naknadnoj odluci skupštine isplatiti vlasnicima).

Skupština društva A d.d. izglasala je u travnju 2024. godine dividende u iznosu od 1 EUR po dionici. Iznos dividende koji pripada društvu X d.o.o. iznosi 1.200 EUR (1.250 dionica*1 EUR/dionica). Dividende su isplaćene u svibnju 2024. godine.

Knjiženje u 2024. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Početno stanje 1.1.2024. godine			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	35.500,00	0630	
2.	Raspored dobiti u 2024. godini temeljem odluke Skupštine – ožujak 2024. godine			
	Dobit poslovne godine	45.000,00	950	
	Preneseni gubitak	15.000,00		945
	Ostale rezerve iz dobiti	22.500,00		929
	Zadržana dobit	7.500,00		940
3.	Obavijest o dividendi – travanj 2024. godine			
	Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom u zemlji za dividende	1.250,00	1410	
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	1.250,00		0630
4.	Primljena uplata dividendi – svibanj 2024. godine			
	Žiro račun	1.250,00	100	
	Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom u zemlji za dividende	1.250,00		1410
5.	Ukidanje ostalih rezervi za isplaćenu dobit			
	Ostale rezerve iz dobiti	1.250,00	929	
	Zadržana dobit	1.250,00		940

Primjer 2. Iskazivanje udjela u dobiti i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva

Transakcije tijekom 2023. godine:

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) steklo je 40% udjela u društvu A d.o.o. za što je plaćen iznos od 100.000 EUR. Društvo X d.o.o. nema ovisnih društava. Ostvareni su uvjeti za primjenu metode udjela.

Na dan 31.12.2023. godine društvo A d.o.o. je u svojim financijskim izvještajima evidentiralo revalorizaciju zemljišta te priznalo povećanje revalorizacijske rezerve u iznosu od 50.000 EUR (neto efekt, nakon umanjenja za odgođeni porez). Također, društvo A d.o.o. iskazalo je povećanje revalorizacijske rezerve s osnove svođenja na fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju (odn. financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit) u iznosu od 20.000 EUR (neto efekt, nakon umanjenja za odgođeni porez).

Društvo X d.o.o. će na 31.12.2023. godine u svojim financijskim izvještajima priznati odgovarajući udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti društva A d.o.o. i to: 20.000 EUR udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti s osnove revalorizacijskih rezervi zemljišta (40%*50.000 EUR) i 8.000 EUR udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti s osnove rezervi fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju (40% *20.000 EUR).

Neto dobit društva A d.o.o. za 2023. godinu iskazana je u iznosu od 75.000 EUR, od čega društvu X d.o.o. pripada iznos od 30.000 EUR (40%*75.000 EUR). S poreznog aspekta, ulagatelj (društvo X d.o.o.) će prilikom utvrđivanja poreza na dobit za 2023. godinu poreznu osnovicu umanjiti za prihode evidentirane s osnove udjela u dobiti u iznosu od 30.000 EUR na način da se taj prihod iskaže na red. br. 27. Obrasca PD.

Društvo X d.o.o. ostvarilo je za 2023. godinu gubitak u iznosu od 22.500 EUR te ima prenesene gubitke u iznosu od 55.000 EUR.

Vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u A d.o.o. na 31.12.2023. godine je kako slijedi:

Opis	Iznos u EUR
1. Trošak ulaganja	100.000
2. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti – s osnove revalorizacijskih rezervi zemljišta	20.000
3. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti – s osnove rezervi fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju	8.000
4. Udio u neto dobiti društva A d.o.o.	30.000
5. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja (1+2+3+4)	158.000

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Kupnja udjela			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	100.000,00	0632	
	Žiro račun	100.000,00		100
2.	Priznavanje udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (s osnove revalorizacije zemljišta)			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	20.000,00	0632	
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00		931
3.	Priznavanje udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (s osnove revalorizacije financijske imovine)			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	8.000,00	0632	
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	8.000,00		935
4.	Priznavanje udjela u dobiti pridruženog društva			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	30.000,00	0632	
	Prihodi od učešća u dobiti od ulaganja u dionice društava povezanih sudjelujućim interesom	30.000,00		7715

Transakcije tijekom 2024. godine:

Uvažavajući odredbe o obvezi formiranja ostalih rezervi, a skladno odredbama ZOR-a, s obzirom da je društvo X d.o.o. ostvarilo za 2023. godinu gubitak u iznosu od 22.500 EUR te ima prenesene gu-

bitke u iznosu od 55.000 EUR, nema obveze primjene odredbi čl. 19. st. 14. ZOR-a vezano za formiranje posebnih rezervi za pokriće dobiti koja se može pripisati sudjelujućim interesima.

U siječnju 2024. godine pridruženo društvo A d.o.o. je prodalo zemljište te je prodalo 50% dionica koje su klasificirane kao financijska imovina raspoloživa za prodaju (tj. po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit). Budući da je došlo do realizacije revalorizacijske rezerve u društvu A d.o.o., ulagatelj društvo X d.o.o. također mora u svojim financijskim izvještajima provesti navedenu transakciju, tj. iznos svoje ostale sveobuhvatne dobiti uskladiti za promjene nastale u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva.

Nadalje, Skupština društva A d.o.o. je tijekom 2024. godine donijela odluka da se dobit neće isplaćivati, već se cijela neto dobit prenosi u zadržanu dobit. Stoga društvo X d.o.o. u 2024. godini ne može knjižiti potraživanja za dividende.

Knjiženje u 2024. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Početno stanje 1.1.2024. godine			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	158.000,00	0632	
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00		931
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	8.000,00		935
2.	Smanjenje revalorizacijske rezerve (zemljište)			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	20.000,00		0632
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00	931	
3.	Smanjenje rezerve fer vrijednosti (financijska imovina raspoloživa za prodaju)			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	4.000,00		0632
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	4.000,00	935	

Primjer 3. - Iskazivanje udjela u gubitku pridruženog društva – gubitak je manji od visine ulaganja

Društvo X d.o.o. steklo je u 2023. godini 35% udjela u društvu A d.o.o. za vrijednost od 70.000 EUR. Udjeli su plaćeni. Društvo X d.o.o. nema ovisna društva. Uvjeti za primjenu metode udjela su zadovoljeni.

Društvo A d.o.o. ostvarilo je gubitak za 2023. godinu u iznosu od 50.000 EUR, stoga društvo X d.o.o. priznaje u svojim poslovnim knjigama gubitak u iznosu od 17.500 EUR (35%*50.000 EUR).

Vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u A d.o.o. na 31.12.2023. godine je kako slijedi:

Opis	Iznos u EUR
1. Trošak ulaganja	70.000
2. Udio u gubitku društva A d.o.o.	(17.500)
3. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja (1-2)	52.500

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Kupnja udjela			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	70.000,00	0632	
	Žiro račun	70.000,00		100
2.	Priznavanje udjela u gubitku pridruženog društva			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	17.500,00		0632
	Udio u gubitku od društava povezanih sudjelujućim interesom	17.500,00	728	

S poreznog aspekta, ako je zbog primjene metode udjela iskazan rashod zbog sudjelovanja u gubicima društva, takvi rashodi nisu porezno priznati. Navedeno je u skladu sa čl. 11. st. 3. Pravilnika o porezu na dobit⁴, koji navodi da rashodi kod ulagača temeljem kojih bi nastalo dvostruko smanjenje porezne osnovice ili dvostruko stvaranje poreznog gubitka, jedan put kod ulagača, a drugi put kod društva u koje se ulaže, ne priznaju se. Rashod s te osnove iskazuje se na red. br. 24. Obrasca PD.

Primjer 4. - Iskazivanje udjela u gubitku pridruženog društva – gubitak je veći od iznosa ulaganja

Transakcije tijekom 2023. godine:

Društvo X d.o.o. ima 40% udjela u društvu A d.o.o. te je knjigovodstvena vrijednost ulaganja 140.000 EUR. Društvo X d.o.o. nema ovisnih društava. Ostvareni su uvjeti za primjenu metode udjela.

Društvo A d.o.o. ostvarilo je gubitak za 2023. godinu u iznosu od 400.000 EUR, stoga društvo X d.o.o. pripada udio u gubitku u iznosu od 160.000 EUR (40%*400.000 EUR). Društvo X d.o.o. nema zakonske ili izvedene obveze plaćanja u ime pridruženog društva. Također, društvo X d.o.o. nema drugih oblika ulaganja u pridruženo društvo.

Vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u A d.o.o. na 31.12.2023. godine je kako slijedi:

Opis	Iznos u EUR
1. Trošak ulaganja	140.000
2. Udio u gubitku društva A d.o.o. (samo dio koji se može priznati)	(140.000)
3. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja (1-2); (mora biti >0 ili =0)	0
4. Vanbilančna evidencija (1-2)*	(20.000)

*ukupni udio u gubitku iznosi 160.000 EUR te je veći od iznosa ulaganja u pridruženo društvo, stoga će ulagatelj razliku do ukupnog iznosa svojeg udjela u gubitku pridruženog poduzetnika u iznosu od 20.000 EUR iskazati u vanbilančnoj evidenciji.

Dakle, s obzirom da trošak ulaganja ne može biti negativan, udio u gubitku priznati će se u iznosu od 140.000 EUR, tj. do visine knjigovodstvene vrijednosti ulaganja u pridruženo društvo. Time će se vrijednost ulaganja svesti na nulu, a preostali iznos gubitka iznad svote ulaganja, u iznosu od 20.000 EUR, evidentirati će vanbilančno jer društvo X d.o.o. nema obveze plaćanja u ime pridruženog društva, niti gubitak ne može podijeliti na druge oblike ulaganja u pridruženo društvo.

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
S ⁰ .	Početno stanje ulaganja			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	140.000,00	0632	
1.	Priznavanje udjela u gubitku pridruženog društva			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	140.000,00		0632
	Udio u gubitku od društava povezanih sudjelujućim interesom	140.000,00	728	
2.	Priznavanje vanbilančne evidencije za ostvareni udio u gubitku iznad visine ulaganja			
	Gubitak iznad visine ulaganja	20.000,00	994	
	Gubitak iznad visine ulaganja	20.000,00		999

Transakcije tijekom 2024. godine:

U 2024. godini društvo A d.o.o. je ostvarilo neto dobit od 60.000 EUR, stoga društvu X d.o.o. pripada iznos od 24.000 EUR (40%*60.000 EUR) Vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u A d.o.o. na 31.12.2024. godine je kako slijedi:

Opis	Iznos u EUR
1. Trošak ulaganja	140.000
2. Priznati udio u gubitku društva A d.o.o.	(140.000)
3. Vanbilančna evidencija	(20.000)
4. Udio u dobiti društva A d.o.o.	24.000
5. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja (1-2-3+4)	4.000
6. Zatvaranje vanbilančne evidencije	20.000
7. Iznos udjela u dobiti koji će se priznati kao prihod (4-6)*	4.000

*Udio u dobiti priznati će se tek nakon što se pokrije iznos gubitaka iskazan u vanbilančnoj evidenciji.

Knjiženje u 2024. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Priznavanje udjela u dobiti pridruženog društva			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	4.000,00	0632	
	Prihodi od učešća u dobiti od ulaganja u dionice društava povezanih sudjelujućim interesom	4.000,00		7715
2.	Ukidanje vanbilančne evidencije zbog pokrića iznosa gubitka iznad visine ulaganja			
	Gubitak iznad visine ulaganja	20.000,00	999	
	Gubitak iznad visine ulaganja	20.000,00		994

Primjer 5. - Umanjenje vrijednosti ulaganja u pridruženo društvo

Transakcije tijekom 2023. godine:

Na dan 31.12.2023. knjigovodstvena vrijednost ulaganja društva X d.o.o. u društvo A d.o.o. iznosi 200.000 EUR. Društvo X d.o.o. je uočilo indikatore smanjenja vrijednosti ulaganja te je procijenilo vrijednost u upotrebi metodom sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova u iznosu od 160.000 EUR. Potrebno je izvršiti vrijednosno usklađenje ulaganja u vrijednosti od 40.000 EUR, s obzirom da je

nadoknativa vrijednost niža od knjigovodstvene vrijednosti ulaganja. Društvo X d.o.o. obveznik je poreza na dobit po stopi od 18%. Odgođena porezna imovina s osnovne vrijednosnog usklađenja iznosi 7.200 EUR (40.000 EUR*18%).

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
S ⁰ .	Početno stanje			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	200.000,00	0632	
1.	Vrijednosno usklađenje ulaganja u pridruženo društvo			
	Vrijednosno usklađenje ulaganja	40.000,00	726	
	Vrijednosno usklađenje udjela kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	40.000,00		06392
2.	Priznavanje odgođenog poreza			
	Odgođena porezna imovina	7.200,00	080	
	Korekcija porez na dobit zbog odgođene porezne imovine	7.200,00		811

S poreznog aspekta, potrebno je obračunati i evidentirati odgođenu poreznu imovinu s osnovne rashoda od smanjenja vrijednosti ulaganja, budući da se radi o privremeno porezno nepriznatom rashodu sukladno odredbi čl. 7. st. 1. toč. 1. Zakona o PD- u i čl. 21. st. 1. i 2. Pravilnika o PD-u. Rashodima od vrijednosnog usklađenja smatraju se nerealizirani gubici koji se porezno ne priznaju. Nerealiziranim gubitkom smatra se usklađenje vrijednosti ispod troška stjecanja. Ovaj rashod iskazuje se na red. br. 17. Obrasca PD.

Navedeno proizlazi i iz toč. 38. i 44. MRS-a 12 – Porezi na dobit koje navode da privremene razlike nastaju ako knjigovodstvena vrijednost ulaganja u pridruženo društvo postane različitom od porezne osnovice (koja je često trošak) ulaganja ili udjela. Takve razlike mogu, između ostalog nastati zbog smanjenja knjigovodstvene vrijednosti ulaganja u pridruženo društvo na njegovu nadoknadivu vrijednost, a u financijskim izvještajima ulagatelja potrebno je priznati odgođenu poreznu imovinu samo do, i isključivo u toj visini, u kojoj je vjerovatno da će:

- privremena razlika biti poništena u predvidivoj budućnosti; i
- postojati raspoloživa oporeziva dobit na koju se privremena razlika može primijeniti.

Isti tretman navodi se i u HSFU-u 14 – Vremenska razgraničenja.

U slučaju da je u sljedećim razdobljima procijenjeno povećanje nadoknadivog iznosa iznad knjigovodstvene vrijednosti ulaganja, društvo X d.o.o. će priznati prihod od ukidanja gubitka (ukidanje gubitka moguće je priznati kao prihod samo u visini prethodno priznatog gubitka, kako se ne bi iskazivali dobiti koji nisu u skladu sa metodom udjela). Prema tome, kada se u sljedećim poreznim razdobljima vrijednost ulaganja poveća, što će rezultirati smanjenjem ili ukidanjem prethodno priznatih nerealiziranih gubitaka, potrebno je umanjiti poreznu osnovicu, u skladu s čl. 6. st. 1. toč. 2. Zakona o PD-u. Naime, porezna osnovica se umanjuje za prihode od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela (nerealizirani dobiti) ako su bili uključeni u poreznu osnovicu te se iskazuje na red. br. 30. Obrasca PD.

Transakcije tijekom 2024. godine:

U 2024. godini utvrđena je nadoknativa vrijednost u iznosu od 210.000 EUR, što je povećanje u iznosu od 50.000 kn u odnosu na prethodno utvrđenu nadoknadivu vrijednost. Društvo X d.o.o. može prihod priznati samo do maksimalnog iznosa od 40.000 EUR (odno-

sno do iznosa prethodno iskazanog vrijednosnog usklađenja), što će evidentirati na sljedeći način:

Knjiženje u 2024. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Ukidanje gubitka od umanjenja			
	Vrijednosno usklađenje udjela kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	40.000,00	06392	
	Nerealizirani dobiti od ukidanja gubitka od umanjenja	40.000,00		7779
1a.	Ukidanje odgođenog poreza			
	Odgođena porezna imovina	7.200,00		080
	Korekcija porez na dobit zbog odgođene porezne imovine	7.200,00	811	

Primjer 6. - Prodaja svih udjela u pridruženom društvu – prestanak metode udjela

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) na dan 1.1.2023. godine ima 2.000 dionica društva A d.d., odnosno 40% dionica. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja na dan 1.1.2023. godine iznosi ukupno 100.000 EUR. Također, društvo X d.o.o. na dan 1.1.2023. godine ima iskazan iznos od 20.000 EUR u okviru ostale sveobuhvatne dobiti, a kojeg je priznalo s osnove revalorizacijske rezerve zemljišta priznate u društvu A d.d. u iznosu od 50.000 EUR.

U prosincu 2023. godine društvo X d.o.o. je prodalo sve dionice društvu Y d.o.o. po tržišnoj cijeni od 60 EUR/dionica. Ukupna prodajna vrijednost iznosi 120.000 EUR.

Društvo X d.o.o. će u trenutku prodaje utvrditi sljedeće:

Opis	Iznos u EUR
1. Prodajna vrijednost dionica	120.000
2. Knjigovodstvena vrijednost	100.000
3. Dobit od prodaje (1-2)	20.000

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
S°	Početno stanje			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	100.000,00	0630	
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00		931
1.	Prodaja dionica			
	Potraživanje za prodane dionice	120.000,00	120	
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	100.000,00		0630
	Ostali financijski prihodi (prihodi od prodaje dionica - realizirani dobitak)	20.000,00		776
2.	Prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit*			
	Zadržana dobit	20.000,00		940
	Revalorizacijske rezerve (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00	931	

*S obzirom da je prilikom prestanka primjene metode udjela ulagatelj dužan iznose iskazane u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti obračunati po istoj osnovi koja bi vrijedila da je subjekt koji je predmetom ulaganja izravno otuđio povezanu imovinu, revalorizacijsku rezervu s osnove dugotrajne materijalne imovine potrebno je izravno prenijeti

u zadržanu dobit (dakle, prijenos se ne provodi kroz račun dobiti i gubitka), što je u skladu sa toč. 6.39. HSFI-a 6 - Dugotrajna materijalna imovina i toč. 41. MRS-a 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema).

Primjer 7. - Prodaja udjela u pridruženom društvu – uz zadržavanje značajnog utjecaja

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) je tijekom 2022. godine steklo 45% udjela u društvu A d.d. Društvo X d.o.o. dana 30.06.2023. godine prodaje 15% udjela trećoj strani za iznos od 125.000 EUR te zadržava udio od 30%. Na datum prodaje knjigovodstvena vrijednost ulaganja u pridruženo društvo je 300.000 EUR (uključuje početni trošak stjecanja korigiran za udio u dobiti pridruženog društva te iznos ostale sveobuhvatne dobiti u iznosu od 60.000 EUR s osnove priznavanja fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju).

U trenutku prodaje društvo X d.o.o. izvršiti će sljedeći obračun:

Opis	Iznos u EUR
1. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja 30.06.2023. (prije prodaje)	300.000
2. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva	60.000
3. Prodajna vrijednost dionica	125.000
4. Knjigovodstvena vrijednost prodanih dionica (1/3*300.000)	100.000
5. Dobit od prodaje (3-4)	25.000
6. Smanjenje ostale sveobuhvatne dobiti zbog smanjenja vlasničkog udjela* (1/3*60.000)	20.000
7. Knjigovodstvena vrijednost udjela nakon prodaje**	200.000

*Ulagatelj društvo X d.o.o. obveznik je HSFI-a, stoga je promjenu rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju, a koja je posljedica smanjenja vlasničkog udjela, potrebno reklasificirati u račun dobiti i gubitka.

**S obzirom da je udio nakon prodaje 30% i dalje se nastavlja primjena metode udjela.

Knjiženje u 2023. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Stanje prije prodaje udjela			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	300.000,00	0630	
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	60.000,00		935
2.	Prodaja dionica			
	Potraživanje za prodane dionice	125.000,00	120	
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	200.000,00		0630
	Ostali financijski prihodi (prihodi od prodaje dionica - realizirani dobitak)	25.000,00		776
3.	Prijenos rezerve fer vrijednosti u račun dobiti i gubitka			
	Ostali financijski prihodi (prihodi od prodaje dionica - realizirani dobitak)	20.000,00		776
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00	935	

Primjer 8. - Prodaja udjela u pridruženom društvu – gubitak značajnog utjecaja

Društvo X d.o.o. (obveznik HSFI-a) je tijekom 2022. godine steklo 30% udjela u društvu A d.d. Društvo X d.o.o. dana 30.06.2023. godine prodaje 20% udjela trećoj strani za iznos od 105.000 EUR te zadržava udio od 10% (klasificirati će se na ulaganje u dionice nepovezanih poduzetnika jer je zadržani udio manji od 20%). Na datum

prodaje knjigovodstvena vrijednost ulaganja u pridruženo društvo je 150.000 EUR (uključuje početni trošak stjecanja korigiran za udio u dobiti pridruženog društva te iznos ostale sveobuhvatne dobiti u iznosu od 30.000 EUR s osnove priznavanja fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju). Fer vrijednost preostalih dionica iznosi 45.000 EUR.

U trenutku prodaje društvo X d.o.o. izvršiti će sljedeći obračun:

Opis	Iznos u EUR
1. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja 30.06.2023. (prije prodaje)	150.000
2. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva	30.000
3. Prodajna vrijednost dionica	105.000
4. Knjigovodstvena vrijednost prodanih dionica (2/3*150.000)	100.000
5. Dobit od prodaje (3-4)	5.000
6. Smanjenje ostale sveobuhvatne dobiti zbog smanjenja vlasničkog udjela* (2/3*30.000)	20.000
7. Ukidanje preostalog iznosa ostale sveobuhvatne dobiti zbog prestanka primjene metode udjela (1/3*30.000)**	10.000
8. Knjigovodstvena vrijednost udjela nakon prodaje (1-4-7)	40.000

*Ulagatelj društvo X d.o.o. obveznik je HSFI-a, stoga je dio rezerve fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju, a koji se odnosi na prodani udio potrebno reklasificirati u račun dobiti i gubitka.

**S obzirom da nije zadržan značajan utjecaj, preostali iznos udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti se ukida i smanjuje se knjigovodstvena vrijednost ulaganja.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1.	Stanje prije prodaje udjela			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	150.000,00	0630	
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	30.000,00		935
2.	Prodaja dionica			
	Potraživanje za prodane dionice	105.000,00	120	
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	100.000,00		0630
	Ostali financijski prihodi (prihodi od prodaje dionica - realizirani dobitak)	5.000,00		776
3.	Prijenos rezerve fer vrijednosti u račun dobiti i gubitka			
	Ostali financijski prihodi (prihodi od prodaje dionica - realizirani dobitak)	20.000,00		776
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	20.000,00	935	
4.	Ukidanje preostalog iznosa udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	10.000,00		0630
	Rezerve fer vrijednosti (udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženih poduzetnika)	10.000,00	935	
5.	Reklasifikacija preostalog ulaganja na financijsku imovinu			
	Dionice kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	40.000,00		0630
	Dionice kod nepovezanih poduzetnika u zemlji	45.000,00	1160	
	Nerealizirani prihodi (dobici) s osnove promjene fer vrijednosti dionica	5.000,00		7779

Primjer 9. - Ulaganje u pridruženo društvo postaje ovisno društvo

Društvo X d.o.o. steklo je tijekom 2023. godine 40% udjela u društvu A d.o.o.. Tijekom 2023. godine dodatno je stečeno 50% udjela u društvu A d.o.o. za iznos od 100.000 EUR te ulaganje u pridruženo društvo postaje ovisno društvo jer je ukupni udio vlasništva temeljem svih stjecanja veći od 50%. Udjeli su plaćeni. Knjigovodstvena vrijednost ulaganja u pridruženo društvo prije dodatnog stjecanja iznosi 50.000 EUR. Fer vrijednost ulaganja na datum stjecanja jednaka je knjigovodstvenoj vrijednosti ulaganja.

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
S ^o	Stanje prije dodatnog stjecanja udjela			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	50.000,00	0632	
1.	Kupnja dionica			
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	100.000,00	0632	
	Ziro račun	100.000,00		100
2.	Prijenos na ulaganja u udjele unutar grupe			
	Udjeli kod domaćih poduzetnika unutar grupe	150.000,00	0602	
	Udjeli kod domaćih društava povezanih sudjelujućim interesom	150.000,00		0632

5. Zaključak

Društvo povezano sudjelujućim interesom (ili pridruženo društvo) odnosi se na društvo u kojem drugo društvo (ulagatelj) ima sudjelujući interes, tj. ostvaruje značajan utjecaj, ali ne i kontrolu. Značajan utjecaj je moć sudjelovanja u odlučivanju o financijskim i operativnim politikama subjekta koji je predmet ulaganja. Vrijednost ulaganja u pridružena društva utvrđuje se primjenom metode udjela. Međutim, kod primjene metode udjela potrebno je obratiti pozornost o različitom tretmanu vrednovanja ulaganja u pridružena društva u odvojenim i konsolidiranim financijskim izvještajima, ovisno o tome da li je ulagatelj obveznik HSFI-a ili MSFI-a.

Primjenom metode udjela, ulagatelj u pridruženo društvo će u svojim financijskim izvještajima priznati udio u dobiti/gubitku, ali i u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva te svoje ulaganje umanjiti za iznos isplaćenih dividendi. Također, potrebno je provjeravati da li je došlo do umanjenja vrijednosti ulaganja te priznati gubitak od umanjenja kao rashod razdoblja. Tako priznati gubitak može se u kasnijim razdobljima ukinuti, ukoliko naknadne procjene ukazuju da se nadoknadi iznos ulaganja povećao iznad knjigovodstvene vrijednosti ulaganja.

Ulagatelj prestaje s primjenom metode udjela kada izgubi značajan utjecaj nad pridruženim društvom, ili kada zadobije kontrolu nad društvom. Pri tome je potrebno obratiti pozornost na pravilan tretman prethodno iskazanih udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti pridruženog društva te odgovarajući nastavak priznavanja i vrednovanja preostalih ulaganja.